

a jejich věrnost kompakťům měla být zárukou jejich odolnosti vůči trvajícím nevěrnostem Říma i předpokladem pro další jednání s papežem, aby uznal pravověrnost podobojích. Roku 1452 se Jiřímu docela poddal i sám Tábor, sociální strukturou již zcela podobný ostatním českým městům s jejich zájmy hospodářskými a obchodními.

Církev Rokycanou vedená nesla na sobě zřejmé známky *kompromisu*. Touha po shodě s katolickou církví, která reformaci odmítala, srážela se se snahou vybudovat českou církev na nové základně. S římské strany byla husitská církev stále doháněna k tomu, aby se co nejvíce vracela k římským dogmatům a řádům. Římská strana pojímala kompakťata jako krajní mez ústupků, kdežto v duchu husitství bylo rozvíjet a uplatňovat zásadu platnosti Písma nad tradicí. Husité směru pražského se s principem tradice důsledně nerozešli a byli jím znovu a znovu zatěžováni. Rokycana nebyl nikdy uznán za arcibiskupa, ač za ním stála většina národa. Kněží čeští se musili ucházet o svěcení u nepřátel husitství. Vládla únava z dlouhého boje i z duchovního napětí, do něhož uváděl husity stálý odpor katolických theologů proti husitským zvláštnostem. Češi těžce nesli, že jim byla i po vyhlášení kompakťat projevována nedůvěra jako kacířům. I po mravní stránce nastal v církvi české pokles, pochopitelný při neurčitosti v zásadách. Nedostatek kněží svěcených od biskupů vedl k snížení požadavků na jejich opravdovost, vzdělání a mravní kvality, často v křiklavém rozporu s původním očištným programem první husitské generace.

Zevní jednota poměry vynucená neznamenal jednotu *uvnitř*. Na jedné straně byl patrný vliv nejkonservativnějších z někdejší skupiny krajní pravice, jinde se jevil vliv někdejších táborů a vůbec směru rozhodnějšího. Zvláštní autoritu si zachoval britský viklefovce Petr Payne, zdomácnělý v Čechách a stojící mezi husitskými stranami. Od místa k místu tvořily se *hloučky a skupiny* laiků, nespokojených stavem církve podobojí, i když zůstávali v jejím rámci a uznávali mravní autoritu Rokycanovu. Seskupovali se volně kolem toho onoho kněze, jenž si získal pověst zvláštní opravdovosti a mravní výše, takže za ním

zdaleka docházeli jednotlivci, aby byli účastní jeho služeb. Šlo o kněze pražské strany, v nichž však se ozývaly tendence rozhodnějšího husitství. Takový byl Martin Lupáč, osvědčený bojovník za kompakťata, r. 1435 zvolený za biskupa vedle Rokycany, určitý zastánce zásady, že zákon Boží převyšuje zákon lidský a nepotřebuje aprobační církve: to je hlavní these jeho obrany kalicha, husity znovu zavedeného z poslušnosti ustanovení Kristova. Působil ve venkovských městech. Jiní chodili za knězem Jakubem do Divišova za Benešovem nebo za Janem Opočnou. Jiní byli upoutáni *klášterem vilémovským* na Čáslavsku, osazeným husitskými mnichy. Měli i husité kláštery, byť zůstaly řídkou výjimkou. Vilémovští rozvinuli zásadu, že požívání večeře Páně je akt poslušnosti zákona Kristova; i podávali — mnohým na podiv — kdekomu, i zjevným hříšníkům i bláznům, aby se tak stalo Božímu zákonu zadost. Když však vilémovští mniši začali vynucovat na poddaných sedlácích platy, pohoršili se nad jejich jednáním někteří z této skupiny jako nad nenáležitou lakotou a odloučili se od nich.

Na Moravě se shromáždil kruh horlivých vyznavačů kolem kroměřížského kněze *Štěpána* [po r. 1450], utrakvisty, jenž zvláště zdůrazňoval kněžskou chudobu a prostotu bohoslužeb; o večeři Páně pak učil, že jí má být užíváno denně, hříšný kněz však že neposvěcuje a svátost z jeho rukou přijatá nemá platnosti. Pro tuto zásadu těžce trpěli stoupenci Štěpánovi, s nímž byli vypuzeni z Kroměříže; někteří byli i upáleni. Od Štěpána se oddělili ti z nich, u nichž nabyly vlivu radikální názory o večeři Páně, bloudili pak od místa k místu, až přes mnohá příkoří dosáhli trvalého útulku v Klatovech. Odpor k nehodným kněžím zůstal výrazným znakem jejich vyznání. Popuzovali jím proti sobě veřejnost a zvláště kněze, kteří se jimi cítili postížení. Ale neshodli se ani s Martinem Lupáčem, na ten čas farářem v Klatovech. Jinou skupinu spatříme kolem Petra Chelčického v Chelčicích.

Šlo zřejmě o skupiny nejednotné, nesoucí v sobě spíše možnost dalšího tříštění nežli vytvoření širšího společenství, jež by tyto horlivce různého zaměření obepjalo. A přece se sejdeme s mnohými z nich v téměř kruhu Jednoty bratrské.